

موشک‌سازی حزب‌الله در مناطق شهری خطری برای جان غیرنظامیان

به قلم [حنین غدار](#) ([fa/experts/hnyn-ghdar-0/](#))، [ماتیو لویت](#) ([fa/experts/matyw-lwyt-0/](#))

۴ اکتبر ۲۰۱۸

همچنین دست‌یافتنی به

/ (English (/policy-analysis/hezbollahs-urban-missile-factories-put-civilians-risk

العربية (/policy-analysis/msan-swarykh-hzb-allh-fy-almnatq-ahdryt-trwd-almndnyyn-llkhtr/)

درباره نویسنده

[حنین غدار](#) ([fa/experts/hnyn-ghdar-0/](#))

حنین غدار هموند فریدمن در برنامه گدولد در انستیتو واشنگتن است که بر سیاست کشورهای عربی متمرکز است. در این برنامه، مطالعات او در حوزه سیاست‌های شیعیان در سرزمین شام است.

[ماتیو لویت](#) ([fa/experts/matyw-lwyt-0/](#))

تحلیل کوتاه

حتی اگر افشاگری درباره کارگاه‌های موشک‌سازی حزب‌الله در مناطق مسکونی موجب نشود که این گروه آن‌ها را برچیند دست‌کم باعث می‌شود که تبلیغاتش در باره «مقاومت» در جهت خیر مردم لبنان با تردید روبه‌رو شود.

بنیامین نتانیاهو نخست‌وزیر اسرائیل در نطق ۲۷ سپتامبر خود در مجمع عمومی سازمان ملل متحد حزب‌الله را به احداث سایت‌های ساخت موشک در محله «الأوزاعی» - واقع در میان منطقه‌ای شهری در مجاورت مساجد خانه‌ها مدارس و فرودگاه بین‌المللی - متهم کرد. بنا به گزارش‌ها گروه حزب‌الله این تاسیسات زیرزمینی را برای تبدیل کردن موشک‌های عادی به سلاح‌هایی با دقت بیشتر در نظر گرفته است. مشخص نیست که آیا این تاسیسات وارد مرحله عملیاتی شده‌اند یا خیر.

اسرائیل بارها تصریح کرده که نمی‌تواند به حزب‌الله اجازه دهد که به تولید داخلی انواع جدید موشک اقدام کند یا زرادخانه موجودش را روزآمد سازد. در عین حال این گروه با تعقیب همین هدف جان مردم لبنان و اموالشان را در این روند در معرض خطر بزرگی قرار می‌دهد.

پروژه دقت موشکی

دقیق‌تری پس از نطق نتانیاهو ارتش اسرائیل ویدئو و عکس‌هایی را از سه سایت در بیروت منتشر کرد که گفته می‌شود برای ارتقای

دقت موشک‌های حزب‌الله اختصاص یافته‌اند - هدفی که نخست‌وزیر اسرائیل آن را مستقیماً به ایران مرتبط دانست. افشاگری نتانیاهاو در سازمان ملل تازگی ندارد و نشانگر آن است که اسرائیل از نزدیک تلاش‌هایی از این دست را دنبال می‌کند.

در ژانویه گذشته نتانیاهاو با ولادیمیر پوتین رئیس‌جمهوری روسیه در مسکو دیدار کرد و دو رهبر درباره تاسیسات موشکی که حزب‌الله در لبنان می‌سازد صحبت کردند. در آن زمان نتانیاهاو هشدار داد که لبنان در حال «تبدیل شدن به کارخانه‌ای برای موشک‌های هدایت‌شونده با دقت بالاست که اسرائیل را تهدید می‌کند».

سپس در ماه می ژنرال عمیکام نورکین فرمانده نیروی هوایی اسرائیل هنگام میزبانی نشستی با شرکت هم‌تایان خارجی خود عکسی از یک جنگنده رادارگریز اف-۳۵ را به نمایش گذاشت که در روز روشن بر فراز بیروت پرواز می‌کرد. این نمایش قدرت دو هدف را دنبال می‌کرد: این که اسرائیل در صورتی که اراده کند قادر به نشانه گرفتن اهدافی در بیروت است و این که اهدافی در بیروت وجود دارد که اسرائیل ممکن است بخواهد به آن‌ها حمله کند. نتانیاهاو با نشان دادن تصاویر هوایی از سایت‌های موشکی بیروت در صحن سازمان ملل متحد این تهدید را آشکار ساخت و هشدار داد: «اسرائیل از عملکرد شما آگاه است. اسرائیل از محل فعالیت‌هایتان خبر دارد و اسرائیل اجازه نخواهد داد که به این کار ادامه دهید».

نفتالی غرانوت قائم‌مقام سابق موساد در سخنانی در یک کنفرانس مبارزه با تروریسم در اوایل ماه سپتامبر گفت حزب‌الله «اخیراً شمار معدودی سیستم جی-پی-اس با دقت بالا دریافت کرده که به این گروه اجازه می‌دهد تا برخی از راکت‌های سنگین خود را به موشک‌های دقیق تبدیل کند». کمی بعد در همان ماه اسرائیل در حملات هوایی خود در سوریه تجهیزات ویژه تولید موشک‌های دقیق را که در راه ارسال به حزب‌الله بود هدف قرار داد. حملات اسرائیل واحدهای دفاع هوایی سوریه را به شلیک موشک‌هایی برانگیخت که به هدف نخورد اما به اشتباه یک هواپیمای نظامی روسیه را ساقط کرد و به این ترتیب ریسک عملیات هوایی اسرائیل علیه تسلیحات استراتژیک حزب‌الله افزایش یافت.

استفاده از سپر انسانی

افشاگری اخیر درباره بیروت اولین باری نیست که نشان می‌دهد حزب‌الله از غیرنظامیان به عنوان سپر انسانی برای انبارهای سلاح یا تولید تسلیحات بهره‌برداری می‌کند. در ژوئیه ۲۰۱۷ به عنوان مثال اسرائیل تصاویر هوایی را از موقعیت‌هایی در روستاهای جنوبی لبنان منتشر کرد که حزب‌الله در آن انبار اسلحه و کارگاه راکت سازی ساخته بود. یکی از این ساختمان‌ها در حدود ۱۱۰ متری دو مسجد واقع شده بود. ارتش اسرائیل همان زمان گفت که حزب‌الله به طور مرتب محل‌های پرتاب راکت و دیگر موقعیت‌های شلیک سلاح را در میان مناطق پرجمعیت و در امتداد «شبکه‌ای از تونل‌های زیرزمینی در زیر خانه‌ها و ساختمان‌های غیرنظامی در نظر می‌گیرد تا رزمندگان بتوانند آزادانه میان پست‌ها حرکت کنند».

حزب‌الله زمان جنگ لبنان در سال ۲۰۰۶ نیز زیرساخت‌های نظامی خود را اغلب در جوار غیرنظامیان مستقر می‌کرد. به عنوان مثال در تصاویر مربوط به جنگ در روستای شیعی «قانا» در جنوب لبنان دیده شد که یک انبار اسلحه درست در مقابل یک مسجد و آن سوی خیابان قرار داشت. حدود سی جوخه از نیروهای حزب‌الله نیز در روستای «عیتا الشعب» فعالیت می‌کردند و بسیاری‌شان در داخل خانه‌ها مستقر بودند.

گروه حزب‌الله از میزان خطر این تاکتیک برای مردم لبنان آگاه است. در واقع در جنگ ۲۰۰۶ با علم به این که این مکان‌ها هدف حمله قرار خواهند گرفت و ظاهراً با این باور که این کار عملیات اسرائیل در جنوب لبنان را مشکل‌تر خواهد کرد عمداً از جاهای غیرنظامی حساس به عنوان محل استقرار تجهیزات نظامی استفاده کرد. وقتی از محمد عبدالحمید سرور سرباز بازداشتی حزب‌الله پرسیدند که آیا می‌دانست شلیک موشک به یک تانک اسرائیلی از یک منزل مسکونی می‌تواند به قیمت تخریب آن خانه تمام شود او پاسخ داد که شلیک موشک در هر صورت در چارچوب «منافع کلی اسلامی» است و «اگر خانه‌ای ویران می‌شد پس از جنگ بازسازی می‌شد». ادعای او

مبنی بر این که خانه‌ها قرار بود پیش از شروع جنگ تخلیه شوند حتی اگر حقیقت داشت چیزی بیش از اطمینان خاطری مشکوک برای کسانی که آسیب می‌دیدند نبود

چنین ذهنیتی به توضیح این پرسش کمک می‌کند که چرا تلاش‌های حزب‌الله برای استقرار زیرساخت تولید سلاح در داخل لبنان ظاهراً در سال‌های پس از آن جنگ ویرانگر افزایش یافته است. در ژوئیه ۲۰۱۷ مجله فرانسوی «اینتلینس آنلین» اطلاعاتی را منتشر کرد که تایید می‌کرد حزب‌الله در حال ساخت دو کارخانه تسلیحات داخلی است: یکی در نزدیکی شهر شمالی هرمل برای ساخت موشک‌های دوربردتر فاتح-۱۱ و دیگری جایی در بین شهرهای ساحلی صیدا و صور برای تولید تسلیحات کوچکتر. پیشتر در همان سال روزنامه کویتی «الجریده» به نقل از یک معاون سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران بدون ذکر نام گزارش داد که ایران تاسیسات چندگانه‌ای را در عمق پنجاه متری زمین مستقر کرده و آن‌ها را با لایه‌های متعدد دفاعی در مقابل بمباران اسرائیل مصون ساخته است.

نه در حیاط خانه من

پس از جنگ ۲۰۰۶ پایگاه اجتماعی حزب‌الله فهم نتیجه جنگ را به مثابه «پیروزی الهی» - که حزب‌الله تبلیغ می‌کرد- پذیرفت با این باور که این گرایش در مقابل حملات آینده اسرائیل بازدارنده عمل می‌کند و موجب کمک گرفتن از ایران برای جبران خسارات خواهد شد. در عین حال این باور به این معنی هم بود که آنان این جنگ را آخرین دور از خشونت‌های عمده با اسرائیل قلمداد می‌کردند.

به همین دلیل دوره نسبتاً طولانی آرامش در امتداد مرز (۲۰۰۶-۲۰۱۸) بسیاری از شیعیان را بر آن داشت تا علی‌رغم ذهنیت پیشین خود درباره احتمال همیشگی وقوع جنگ به فکر آینده بیفتند. اخیراً کسب‌وکارهای جدید در مناطق شیعه‌نشین چون ضاحیه در حومه بیروت و مناطق جنوبی‌تر رونق پیدا کرده‌اند. هتل‌ها رستوران‌ها و کافه‌های مدرن با حمایت سرمایه‌گذاران شیعه در داخل و خارج در تمام شهرهای بزرگ افتتاح شده‌اند. این ذهنیت کارآفرینی با وجود تداوم جنگ در کشور همسایه سوریه حفظ شده است. همزمان اقتصاد ملی از شکوفایی اکتشاف انرژی در کشورهای حوزه مدیترانه بهره‌مندی برد.

حزب‌الله می‌داند که بروز نشانه‌ها از جنگی دیگر با اسرائیل می‌تواند روند این توسعه را مختل کند. به علاوه مردم لبنان احتمال می‌دهند که در صورت بروز جنگ کشورهای عرب حاشیه خلیج دیگر مانند جنگ قبلی برای بازسازی از خود سخاوت مالی نشان نخواهند داد. هم به دلیل بالا گرفتن تنش‌های شیعه-سنی و هم به دلیل ضعف این کمک‌کنندگان مالی. با توجه به تقویت گسترده زرادخانه حزب‌الله و نیروهایش این شبیه بیدار شدن از خواب غفلت است. چرا که احتمال تخریب بیشتر در هر جنگ آینده را بالا می‌برد و روند بازسازی را بیشتر از هفت سال قبل به عقب برمی‌گرداند. یعنی دوره هفت‌ساله‌ای که حزب‌الله هم پذیرفته بود برای بازسازی و جبران خسارات جنگ پیشین ضروری است. به طور خلاصه شیعیان احساس می‌کنند که امروز متحمل خسارت بیشتری می‌شوند بنابراین در مقابل مسئولانی که از جنگ با اسرائیل دم می‌زنند تحمل کمتری دارند.

توصیه‌ها برای سیاست‌گذاری

در سایه این تغییر نگرش شاید علنی کردن کارگاه‌های موشک‌سازی حزب‌الله موثرترین راه بهره‌برداری از شکاف موجود در پایگاه مردمی این گروه باشد و شاید باعث بازبینی حزب‌الله در زمینه تولید تسلیحات در داخل لبنان شود. با افشای محل دقیق سایت‌های اسلحه‌سازی بیروت توسط نتانیاهاو مردم ساکن در نزدیکی این نقاط - که اغلب غیرنظامی شیعه و حامی حزب‌الله هستند - دلیل موجهی برای نگرانی از این امر دارند که اسرائیل در یک مقطع زمانی دست به بمباران این تاسیسات بزند و این تاسیسات خطری بالقوه برای صدمه زدن به خانه‌ها و کشته شدن عزیزانشان باشد.

روش‌های جایگزین برای چنین افشاگری‌هایی چندان جلب نظر نمی‌کند. مثلاً بعید است که دولت لبنان در مورد تولید داخلی تسلیحات

توسط حزب‌الله اقدامی کند^۱ برعکس بیروت بارها ثابت کرده که مایل است این دست مسائل را پنهان کند^۲ انتخابات ماه می نیز نفوذ حزب‌الله و ایران را در بخش تصمیم‌گیری امنیتی و نظامی کشور افزایش داده است^۳ نیروهای حافظ صلح سازمان ملل مستقر در لبنان UNIFIL نیز با در نظر گرفتن مأموریت نظارتی این نهاد^۴ بعید به نظر می‌رسد که دست به اقدامی بزند^۵

اما مردمی که خانه‌شان روی زمین‌هایی است که زیر آن تاسیسات موشکی حزب‌الله قرار دارد و یا در اطراف آن تاسیسات زندگی می‌کنند شاید اقدام کنند^۶ پس از جنگ ۲۰۰۶ برخی ساکنان جنوب خواستار آن شدند که حزب‌الله موشک‌هایش را از زمین‌های آنان برچیند^۷ احتمال دارد بسیاری از جنوبی‌های لبنان و شیعیان ساکن حومه بیروت و دره بقاع نیز اگر به این باور برسند که حزب‌الله با چشم‌انداز جنگ جان‌شان را به خطر می‌اندازد مطالبات مشابهی پیدا کنند^۸ حتی اگر حزب‌الله در نهایت این خواسته‌ها را رد کند دست‌کم مجبور می‌شود تا وارد رابطه پیچیده‌تری با پایگاه اصلی اجتماعی خود شود^۹ بنابراین بیشتر کارگاه‌های تولید سلاح به‌ویژه آن‌هایی که در نقاط شلوغ و پرجمعیت واقع‌اند باید مشخص و اعلام شوند^{۱۰}

به علاوه حمایت ایران از برنامه توسعه موشکی حزب‌الله نقض مستقیم قطعنامه ۱۷۰۱ شورای امنیت سازمان ملل متحد است که به جنگ ۲۰۰۶ پایان بخشید و دستور داد: «هیچ‌گونه فروش یا تامین تسلیحاتی و مواد مرتبط به لبنان صورت نگیرد مگر در موارد استثنا و مطابق تصمیم دولت این کشور»^{۱۱} برای حزب‌الله که واشنگتن اروپا و کشورهای مهم عرب کل یا بخشی از آن را سازمان تروریستی قلمداد می‌کنند آسان نیست تا موارد استثنا را شامل حال خود کند^{۱۲}

بنابراین شورای امنیت سازمان ملل و جامعه بزرگتر بین‌المللی باید قطعنامه ۱۷۰۱ را تقویت و تحکیم کند چه از طریق دولت لبنان و چه مطابق بخش هفتم منشور ملل متحد^{۱۳} گام مناسب اول در اختیار گرفتن نظارت بر فرودگاه بیروت است که می‌تواند نظارت بر پروازها و بازرسی پروازهای غیرتجاری را شامل شود تا اطمینان حاصل کنند که هیچ‌گونه تسلیحات یا قطعات مرتبط به سلاح از طریق هوایی به حزب‌الله نمی‌رسد^{۱۴}

در نهایت اگر اطلاعات درباره اماکن تولید سلاح در بیروت دقیق باشد چه بسا اسرائیل ناگزیر از حمله به آن‌ها شود مشابه آنچه که در سوریه انجام داده است^{۱۵} حتی اگر افشای چنین نقاطی برای عموم حزب‌الله را متقاعد به برچیدن آن‌ها نکند دست‌کم می‌تواند نادرستی تبلیغات حزب‌الله را نشان دهد که «مقاومت» را بهترین راه دفاع از لبنان و کمک به رفاه جامعه شیعه می‌شمارد^{۱۶}

*حنین غدار روزنامه‌نگار و پژوهشگر باسابقه لبنانی هموند مهمان فریدمن در انستیتو واشنگتن است^{۱۷}

*ماتیو لویت هموند پیشین فرامر-وکسلر در انستیتو و مدیر برنامه رینهارد در امر مبارزه با تروریسم و اطلاعات و امنیت است^{۱۸}

RECOMMENDED

BRIEF ANALYSIS

Iran Takes Next Steps on Rocket Technology

فوریه ۲۰۲۲

◆
Farzin Nadimi

[\(/policy-analysis/iran-takes-next-steps-rocket-technology\)](#)

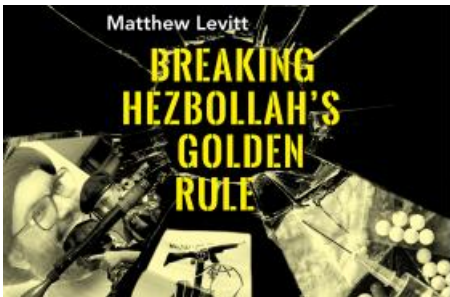
BRIEF ANALYSIS

Saudi Arabia Adjusts Its History, Diminishing the Role of Wahhabism

فوریه ۲۰۲۲

◆
Simon Henderson

[\(/policy-analysis/saudi-arabia-adjusts-its-history-diminishing-role-wahhabism\)](#)

ARTICLES & TESTIMONY

Podcast: Breaking Hezbollah's Golden Rule

فوریه ۲۰۲۲

◆
Matthew Levitt

[\(/policy-analysis/podcast-breaking-hezbollahs-golden-rule\)](#)

TOPICS

[\(/policy-analysis/nzamy-w-amnyty/\)](#) نظامی و امنیتی

[\(/policy-analysis/rwabt-rb-w-asrayyl/\)](#) روابط عرب و اسرائیل

[\(/policy-analysis/trwrysm/\)](#) تروریسم

[\(/policy-analysis/mn-ashah/\)](#) منع اشاعه

REGIONS & COUNTRIES

[\(/policy-analysis/lbnan/\)](#) لبنان

[\(/policy-analysis/asrayyl/\)](#) اسرائیل

